

kontrakt. Omfattar 1930 7 pastorat: Balingsta, Hagby o. Ramsta; Järlåsa, Skogs-Tibble o. Åland; Biskopskulla o. Fröslunda; Giresta o. Gryta; Långtora o. Härkeberga; Hjälstaholm (se d. o.); Nysätra. Framdeles skola Biskopskulla, Nysätra, Långtora och Härkeberga bilda ett pastorat samt Giresta, Gryta och Fröslunda ett pastorat.

Lagus, finländsk släkt och adlig ätt, härstammande från Georgius Martini Lepus, kyrkoherde i Tammela 1584—1615, vars namn uppges härleda sig från Harlaks invid Åbo, vilket i övers. till grek. blev Lagus. Flera generationer verkade som präster och akademiker. En ättling till Lepus var prof. W. G. L. d. ä. (se nedan), vars söner voro prof. J. J. W. L. (adlad 1880) och lektor W. G. L. d. y. (om dem se nedan). Den förres son Ernst Wilhelm L. (1859—1923), sedan 1892 rektor vid Nya svenska flickskolan i Helsingfors, utgav »Bref från H. G. Porthan till samtida» (2 bd, 1898—1912), »Mikael Choræi valda dikter med en lefnadsteckning» (1901) och var ivrigt verksam som föreståndare för Svenska litteratursällskapet i Finland Runebergsbibliotek samt som grundare och ledare av dess folkloristiska insamlings- och publikationsverksamhet. H. E. P.

Lagus, Jakob Johan Wilhelm, finländsk orientalisk, numismatiker och personhistoriker (1821—1909); se släktartikeln. Blev 1846 docent i grekisk och 1857 prof. i orientalisk litteratur samt var 1866—86 prof. i grekisk litteratur vid Helsingfors univ., vars rektor han var 1878—84. L. utgav en förtjänstfull och fortfarande använd »Lärokurs i arabiska språket» (4 bd, 1869—78) och en historik över univs mynt- och medaljkabinett (2 bd, 1886—88), vars prefekt han var. Bland hans personhistoriska skrifter märkas en biografi över Erik Laxman (1880; på ry. 1890), »Skalden J. H. Kellgrens finska lefnadsminnen» (1884) och »Åbo akademis studentmatrikel 1640—1827» (1889—1906). Han utgav H. G. Porthans brevväxling med M. Caionius (1886, 1902) samt sina egna hågkomster, »Från pojkkåren och gymnasiet» (1904). H. E. P.

Lagus, Wilhelm Gabriel, d. ä., finländsk jurist och historiker (1786—1859); se släktartikeln. Blev 1813 adjunkt och 1823 prof. i allmän lagfarenhet (senare civillagfarenhet och romersk rätt) vid Åbo akad. (senare Helsingfors univ.). Han var univs rektor 1845—48. L. intresserade sig med åren främst för arkivforskning och publicerade

»Åbo hovrätts historia», 1 (1834), »Handlingar till upplysning i Finlands kyrkohistoria» (4 h., 1836—39), »Handlingar och uppsatser rörande Finlands kyrkohistoria» (5 h., 1845—50) samt utgav Ljungo Thomassons finska lagöversättningar (1852) och Jesper Mattsson Krus' förteckning över Finlands frälse 1618 med kommentarer under titeln »Undersökningar om Finska adelns gods och ätter» (1860; postumt; med företal av sonen J. J. W. L.). H. E. P.

Lagus, Wilhelm Gabriel, d. y., finländsk skald och skriftställare (1837—96); se släktartikeln. Disputerade 1860 med avh. »Gustaf III och hans tidevarf uppfattade af poesin» och var 1874—91 lektor vid Viborgs lyceum. Förutom episka och lyriska dikter samt skådespel utgav L. »Den finsk-svenska litteraturens utveckling» (2 h., 1866—67; omfattande tiden från 1640 till Runebergs framträdande) samt det ofullbordade arbetet »Ur Viborgs historia» (2 dlr, 1893—95). Biogr. av O. Homén, bd 1 (1919). H. E. P.

Lagutskotten, två riksdagens ständiga utskott, första lagutskottet och andra lagutskottet, vilka enl. R. O. § 42 skola granska justitie- och militieombudsmännens förvaltning samt meddela utlåtanden och äge förslag i anledning av från kamrarna dit hänvisade frågor om stiftande, ändring, förklaring el. upphävande av civil-, kriminal- och kyrkolag samt av andra lagar och författningar, som stiftas av konung och riksdag samfällt. Den nu gällande bestämmelsen infördes 1918; förut fanns endast ett lagutskott. Utskotten fördela ärendena sinsemellan på gemensamma sammanträden. Praxis är, att första lagutskottet granskar ombudsmännens förvaltning och behandlar ämnen inom den allmänna civil- och strafflagstiftningen m. m., andra lagutskottet sociala lagstiftningsfrågor m. m. Utskotten bestå av 16 led. vardera, 8 från vardera kammaren. H. T.-n.

Lagvadd sak, nu mindre brukligt uttryck för vad en mål hos hovrätt, d. v. s. tvistemål, som genom vad (se d. o.) från underrätt bragts under hovrättens prövning. C. G. Bj.

Lagvrängning, en lagtillämpning, som söker hålla sig till lagens bokstav men åsidosätter dess rätta mening. Jfr Advokatyr.

Laharpe [la-a'rp], Frédéric César, schweizisk politiker (1754—1838). Blev 1782, fast ivrig anhängare av upplysningstidens frihetsidéer, lärare för Katarina II:s av Ryssland sonsöner Alexander (I) och Konstantin. L. övade stort inflytande på Alexanders utveckling men avlägsnades 1793, enär han sökt nära prinsarna till deras fader, Paul (I). Han flyttade då till Schweiz, där han lyckades göra sitt hemland, Pays de Vaud, oberoende av Bern, visserligen genom fransk inblandning i Schweiz' angelägenheter. L. var 1798—1800 led. av Helvetiska republikens direktorium, därefter till 1816 bosatt i Paris. Ty. monogr. av A. Boetlingk (2 bd, 1925). A. A.-t.

